

השבת המשילות בנגב: עקרונות פעולה והמלצות מעשיות

12.01.2026 | משה פוזיילוב | written by

עיקרי הדברים

- שחיקת המשילות בנגב מהווה איום מתמשך על הביטחון האישי, החוסן הלאומי וסמכות המדינה.
- יש לנהל את המאבק בפשיעה החמורה כמערכה לאומית מתמשכת בהובלת הדרג המדיני הבכיר.
- נדרש כוח משימה משולב וקבוע, הכולל את המשטרה, מג"ב, שב"כ וגופי אכיפה כלכליים.
- יש להרחיב שימוש בכלים חקיקתיים, מנהליים וענישתיים ממוקדי משילות נגד פשיעה מאורגנת.
- הטיפול בנשק הבלתי חוקי חייב לכלול גדיעת מקורות האספקה ואכיפה שיטתית ובלתי מתפשרת.
- פגיעה כלכלית בארגוני ובמשפחות פשע היא תנאי מרכזי לערעור כוחם והשפעתם.
- לצד אכיפה נחושה, נדרש מענה חברתי ארוך טווח לחיזוק חוק, סדר ואמון הציבור.

מבוא

מדינת ישראל ניצבת בשנים האחרונות בפני אתגר מתמשך ומחריף של שחיקת משילות במרחבים שונים, ובכללם החברה הבדואית בנגב. תופעות של פשיעה חמורה ומאורגנת, תפוצת נשק בלתי חוקי, גביית דמי חסות, פגיעה בתשתיות לאומיות ובמרחב הפתוח ² כל אלו פוגעות בביטחון האישי של אזרחים, באמון הציבור ביכולת המדינה לאכוף את החוק, ובחוסן הלאומי לאורך זמן.

מדובר באתגר בעל השלכות רחבות החורגות מתחום הסדר הציבורי בלבד ומשליכות על הביטחון הלאומי ועל רציפות תפקודית של מערכות אזרחיות וביטחוניות. האתגר משליך על יכולתה של המדינה לממש את סמכותה באופן אפקטיבי ושוויוני. במרחבים שבהם נחלשת סמכות האכיפה מתפתחים מוקדי כוח עברייניים בעלי מאפיינים ארגוניים, כלכליים ולעיתים גם טריטוריאליים המערערים בפועל את מונופול המדינה על השימוש הלגיטימי בכוח.

ההתמודדות עם אתגר זה מחייבת מדיניות נחושה ומתכללת: שילוב בין אכיפה אינטנסיבית וממוקדת נגד גורמי פשיעה וארגוני כוח אלימים, לבין מהלכים ארוכי טווח שמטרתם צמצום תמריצים לפשיעה וחיזוק מסגרות של חוק וסדר. מדיניות אפקטיבית מחייבת תכלול ממשלתי הדוק, יעדים ברורים, חלוקת סמכויות סדורה והקצאת משאבים מותאמת, זאת כדי למנוע

שחיקה של מהלכים נקודתיים ולייצר שינוי עומק מתמשך.

נייר עמדה זה מציג עקרונות פעולה והמלצות מעשיות להשבת המשילות, למאבק באיומים ולביסוס יציבות בת-קיימא.

ניהול המערכה

- יש לנהל את ההתמודדות עם אובדן המשילות כמערכה לאומית מתמשכת, בהובלת הדרג המדיני הבכיר, ולבחון הקמת מסגרת שרים מתכללת ייעודית לתחום ביטחון הפנים.
- יש לגבש תוכנית סדורה הכוללת יעדים מדידים, לוחות זמנים, מנגנוני בקרה והערכת אפקטיביות, לצד שקיפות מבוקרת לציבור.
- יש להגדיר את תופעת הפשיעה המאורגנת במרחבים מסוימים כאתגר משילות לאומי, ולבחון החלת כלים ייעודיים לרבות הכרזה על מצב חירום ממוקד בזמן ובמרחב, זאת לצורך מתן מענה מיידי ונחוש.

כוח משימה משולב, שילוב שב"כ והרחבת סמכויות

- יש להקים כוח משימה קבוע ומשולב למאבק בפשיעה החמורה בנגב, הכולל משטרה, מג"ב, שב"כ, רשות המיסים וגופים רלוונטיים נוספים, בסנכרון מלא ובחלוקת תפקידים ברורה.
- יש לשלב את שב"כ במישור המודיעיני והמסכל מול תופעות של פשיעה מאורגנת חמושה ובעלת מאפיינים ריבוניים-למחצה, בהתאם למסגרת החוק הקיים ובפרשנות מותאמת לאתגר.
- יש להקצות משאבים ייעודיים שיאפשרו שילוב אפקטיבי ומתמשך של שב"כ במאמץ.
- יש להרחיב שימוש בכלים מנהליים נגד גורמים מרכזיים בפשיעה חמורה ומאורגנת, במקרים חריגים, באופן תחום, מפוקח ותוך בקרה משפטית.

כלי חקיקה וענישה ממוקדי משילות

- יש לקדם חקיקה ייעודית למאבק בגביית דמי חסות, תוך שילוב בין הגנה וסיוע למתלוננים לבין החמרת ענישה כלפי העבריינים והמחזיקים באמצעי לחימה בלתי חוקיים.
- יש להגדיר סל עבירות ליבה בתחום המשילות (כגון נשק בלתי חוקי, סחר והברחת אמל"ח, גביית דמי חסות והצתות), ולקדם טיפול חירום ומואץ בעבירות אלו, לרבות קביעת רף ענישת מינימום כהוראת שעה.

- יש לבחון התאמות ראייתיות ופרוצדורות דיון בבימ"ש ממוקדות כהוראת שעה, באופן תחום ומפוקח, לצורך התמודדות עם פשיעה מאורגנת חמורה.
- יש להגדיר סחר והברחת אמל"ח כעבירות בעלות מאפיינים ביטחוניים, לצורך החמרת הענישה והעמקת המעורבות המודיעינית.
- יש לבחון הגדרה משפטית של משפחות פשע מאורגנות שתאפשר שימוש בסמכויות ייעודיות, לרבות נקיטת צעדים מנהליים, חילוט רכוש ואמצעי לחימה.

נשק בלתי חוקי בנגב

- יש לפעול לגדיעת מקורות האספקה של נשק בלתי חוקי, לרבות גנבות מבסיסי צה"ל והברחות מגבולות הדרום והמזרח.
- יש ליישם מדיניות מדורגת: חלון מסירה מרצון קצר ומוגדר, ולאחריו אכיפה שיטתית, ממוקדת ובלתי מתפשרת במרחבים נבחרים.
- יש להפעיל פיילוטס אזוריים להשגת שליטה מלאה בנשק בלתי חוקי, כבסיס לבניית אמון ציבורי ולהרחבת המודל.

פגיעה כלכלית בארגונים ובמשפחות פשע

- יש לשלב פגיעה כלכלית כציר מרכזי במאבק בפשיעה המאורגנת.
- יש לפעול לחילוט רכוש, הקפאת נכסים, שלילת רווחי פשיעה, הגבלות על שימוש במזומן וסנקציות פיננסיות נוספות, תוך תיאום בין גורמי האכיפה הכלכלית.

תגבור שיטור ומשילות בשטח

- יש להתאים את בניין הכוח המשטרתי למפת האתגרים בנגב: תגבור כוח אדם, מודיעין וטכנולוגיה, ותמריצים לשוטרים המשרתים באזור.
- יש לבחון הפיכת השירות המשטרתי בנגב למסלול מועדף ללוחמים משוחררים לתקופה מוגדרת.
- יש להקים כוח ייעודי לטיפול בפשיעה חקלאית בנגב (ובגליל) כחלק מהשבת המשילות במרחב הפתוח.
- יש לתגבר נוכחות משטרתית ייעודית בפריפריה, תוך הכשרה מותאמת לאתגרי השטח.

הממד החברתי

- יש להשקיע בחינוך, בתעסוקה ובתשתיות כחלק ממהלך ארוך טווח הנשען על השבת סמכות האכיפה והחוק.
- יש לפעול לחידוש קשרים עם הנהגות מקומיות ומסורתיות המוכנות לשתף פעולה עם מוסדות המדינה במאבק בפשיעה ובאלימות, בכפוף למחויבות ברורה לשלטון החוק.

סיכום

האתגר בנגב מחייב מדיניות עקבית, מתכללת וארוכת טווח. שילוב בין אכיפה נחושה, כלים משפטיים מותאמים, פגיעה כלכלית ומענה חברתי עשוי להשיב את המשילות, לחזק את אמון הציבור ולבסס יציבות בת-קיימא. הצלחה בנגב תהווה מודל להתמודדות עם אתגרי משילות במרחבים נוספים במדינת ישראל.

השבת המשילות בנגב היא אינטרס לאומי מהמעלה הראשונה. מדובר באתגר מתמשך המחייב ראייה מערכתית, הנהגה מדינית נחושה ושילוב מושכל של כלל זרועות המדינה. הכלים המוצעים בנייר עמדה זה אינם מטרה בפני עצמה אלא אמצעי להשבת סמכות המדינה, לחיזוק אמון הציבור וליצירת תנאים ליציבות, לביטחון ולפיתוח ארוך טווח. יישומם מחייב אחריות, מידתיות ובקרה, אך גם הבנה כי הימנעות מהכרעה משילותית תעמיק את הכשל ותסכן מרחבים נוספים. הצלחה בנגב תהווה אבן יסוד בבניית חוסן לאומי וביכולתה של מדינת ישראל לאכוף חוק וסדר בכל חלקי המדינה.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.